

MUHASEBE ÖĞRENİMİ GÖREN ÖĞRENCİLERİN TMS/TFRS HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH TO FIND OUT THE AWARENESS OF THE STUDENTS HAVING ACCOUNTING EDUCATION ABOUT TMS/TFRS

Yrd.Doç.Dr.Hüseyin DALĞAR*
Öğr.Gör.İsmail ÇELİK*
Öğr.Gör.Mustafa MORTAŞ*

ÖZET

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile tam uyumlu Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için muhasebe meslek mensuplarının ve potansiyel meslek mensubu adaylarının konu hakkında farkındalıklarının ve niteliklerinin artırılması büyük önem taşımaktadır.

Bu kapsamda çalışmamızda; muhasebe öğrenimi gören öğrencilerin Türkiye Muhasebe Standartları hakkındaki farkındalık ve ilgi düzeylerini tespit etmeye yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda özellikle muhasebe mesleğine ilgisi yüksek olan ve mezun olduktan sonra muhasebecilik yapmayı düşünen öğrencilerin muhasebe standartları hakkındaki farkındalıklarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT

It is very important to improve the awareness and qualification of accountants and potential member of this profession for the efficient operation of Turkish Accounting and Financing Reporting Standards, which is fully compatible with International Financing Reporting Standards.

In this context, a research has been done to determine the degree of awareness and interest of the students who are studying accounting about the Turkish Accounting Standards. As a result of this research, it is determined that especially the ones who have more interest in accounting and the ones who have a tendency to be an accountant after their graduation have much more awareness in accounting standards than the others.

TMS/TFRS, Muhasebe Öğrenimi
TMS/TFRS, Accounting Education

* Mehmet Akif Ersoy Ün. Bucak Z. Tolunay UTIYO Muh. ve Fin. Yön. Bölümü

* Mehmet Akif Ersoy Ün. Bucak Z. Tolunay UTIYO Muh. ve Fin. Yön. Bölümü

* Mehmet Akif Ersoy Ün. Gölhisar MYO

1. GİRİŞ

Finansal piyasaların evrenselleşmesi, çokuluslu işletmelerin ortaya çıkması, uluslararası ticaret hacminin büyük ölçüde artması gibi önemli sonuçları doğuran küreselleşme süreci, finansal bilginin önemini de artırmıştır. Özellikle 1980 yılında itibaren hız kazanan bu süreçte; finansal piyasalar daha fazla entegre hale gelmiş, uluslararası sermaye akımları hızlı bir şekilde artmıştır. Buna bağlı olarak ta işletmeler aynı anda birden çok ülkede faaliyet göstermeye ve menkul kıymetlerini ihraç etmeye başlamışlardır. Buna ek olarak artan uluslararası rekabete bağlı olarak işletme birleşmeleri ve çokuluslu işletmelerin yatırımlarında da büyük bir artış yaşanmıştır.

Sözünü ettiğimiz ve benzeri gelişmelerin yaşandığı bu süreçte muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarındaki ülkeler arası farklılıklar önemli sorunlar oluşturmaktadır. Bu farklılıklara; ülkelerin ekonomik kalkınmışlık seviyesi, ekonomik ve yasal sistem, devletin ekonomideki rolü, enflasyon, büyüme ve kalkınma politikaları, mesleki bilgi altyapısı ve eğitim gibi pek çok faktör neden olmaktadır (Ağca ve Aktaş, 2007:3). Bu durumda özellikle çokuluslu işletmeler, farklı düzenlemeler içeren ve bazen birbiriyle çelişen ulusal muhasebe ve finansal raporlama uygulamaları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bütün bu olumsuzlukların giderilmesi ise, farklı ülkelerde uygulanan farklı muhasebe ve finansal raporlama standartlarının birbirine uyumlu hale getirilmesi yani tüm ülkelerde tek düze bir muhasebe ve finansal raporlama standartlarının oluşturulması ve aynı şekilde uygulanması gerekliliğini çıkarmaktadır (İbiş ve Özkan, 2006:27).

Bu kapsamda, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS), dünya çapında bir kıyaslama ve değerlendirmeye olanak sağlayan, kaliteli ve güvenilir bilginin üretilmesi için kapsamlı ve tutarlı bir standart seti olarak geliştirilmiş ve geliştirilmeye devam edilmektedir. Bu standartların geliştirilmesi ile uluslararası finansal bilgi üretimi ve sunumunda ortak bir dil oluşturmak ve finansal tabloların açık ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamak amaçlanmaktadır.

Dünya çapında bir finansal raporlama standartlarının oluşturulması ve uluslararası uyumun sağlanması farklı kesimlere çok önemli yararlar sağlamaktadır. Bu bağlamda devletler açısından, çokuluslu işletmelerin anlaşılması zor ve yabancı muhasebe uygulamalarının arkasına gizleyebilecekleri transfer fiyatlarının* tespit edilmesi, vergi yükümlülüklerinin doğru hesaplanması ve işletme yönetimlerinde şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanması ile uluslararası yatırımları çekme konusunda avantaj sağlanmaktadır. Çokuluslu işletmeler açısından ise farklı ülkelerdeki yatırım portföylerinin kullanışlı ve anlamlı bir şekilde karşılaştırılması, işletme içi finansal bilgi iletişimine destek olması ve daha iyi yönetim

* Transfer Fiyatı: Aynı organizasyon içindeki bir alt bölümden diğer bir alt bölüme aktarılan ara mamüllerin değerlemesi için kullanılan fiyattır (Yükçü, 1999: 738). Transfer fiyatlama aynı işletme içinde departmanlar arasında kullanıldığı gibi, bir işletmeye bağlı farklı ülkelerde faaliyette bulunan işletmeler arasında da kullanılabilir.

kontrolünün geliştirilmesi, denetim maliyetlerinin azalması ve muhasebe çalışanlarının farklı ülkelere kolayca transfer edilebilmesi gibi yararlar söz konusudur(Acar vd., 2009:4).

IASB tarafından belirlenen standartlar tüm dünyada çeşitli uluslararası örgütler tarafından da benimsenmiş olup birçok ülkede uygulanmaktadır. Avrupa Birliği 2005 yılında hisse senetleri borsalarda işlem gören işletmelere mali tablolarını IFRS'ye uygun olarak hazırlama ve sunma zorunluluğu getirmiştir. Avrupa Birliği ile eş zamanlı olarak Türkiye'de de Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi işletmelere IFRS'lerle tam uyumlu TMS/IFRS'yi uygulama yükümlülüğü getirilmiştir (SPK, Seri:XI, No:25). Son olarak 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile tüm işletmelere 2012 yılı ortasından itibaren geçerli olmak üzere Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulama zorunluluğu getirilmiş bulunmaktadır.

Söz konusu yasa ile uygulanması zorunlu hale gelen TMS/IFRS; Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından yayınlanan Muhasebe Standartları-Finansal Raporlama Standartları ve yorumlarından oluşmaktadır. Bu standartlar, IASB tarafından yayınlanan Uluslararası Muhasebe - Finansal Raporlama Standartları ve yorumların aynen Türkçe'ye çevrilmiş şeklidir (Akdoğan, 2007:101).

Genel olarak muhasebe standartlarının uygulanmasına geçiş sürecinde tüm ülkelerde ulusal muhasebe standartları ile IFRS'ler arasındaki önemli farklılıklardan dolayı bazı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sorunların aşılması yoğun bir çaba gerektirmektedir. IFRS'nin genelde ülke ekonomisine, özelde ise işletmelere sağlayacağı avantajlardan yararlanılabilmesi, söz konusu standartların bir bütün olarak doğru yorumlanması ve etkin bir şekilde uygulanması ile mümkün olmaktadır. Dolayısıyla standartları uygulayacak olan muhasebeci ve denetçilerin eğitilmesi ve niteliklerinin yükseltilmesi büyük önem taşımaktadır (Aksoy, 2005:194 ve Akdoğan, 2007:116).

Başka bir ifadeyle, uluslararası sermaye akımlarının bu denli hız kazandığı bir küresel ekonomik sistem içerisinde ülkelerin bu sürece uyumları, muhasebe ve finansal raporlama alanındaki uluslararası standartları benimsemelerini ve ulusal muhasebe sistemlerini ve mevzuatlarını bu standartlara uyumlu hale getirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu uyumun sağlanması ve hızla uygulamaya geçilebilmesinde en önemli faktörlerden birisi uygulamacıların bu konudaki yeterlilikleridir. Bu kapsamda yasal düzenlemelerin yanı sıra atılacak en önemli adımlardan biri, mevcut ve potansiyel muhasebe meslek mensuplarının eğitimidir. Muhasebe meslek mensuplarının sürece uyumlarını kolaylaştıracak eğitim programlarının düzenlenmesi ve halen mesleğe yönelik öğrenimine devam etmekte olan üniversite öğrencilerinin ders müfredatlarının da sürece uyumu kolaylaştıracak şekilde geliştirilmesi önemli bir unsur olarak karışımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda çalışmamızda, muhasebe öğrenimi gören ve yakın gelecekte uygulamanın içerisinde yer alması muhtemel üniversite öğrencilerinin TMS/TFRS hakkındaki farkındalıklarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

2. TÜRKİYE'DE MUHASEBE EĞİTİMİ VE MUHASEBE STANDARTLARI

Muhasebe Standartlarının oldukça geniş bir konu olması ve halen süregelen muhasebe uygulamalarına birtakım farklılıklar getirmesi nedeniyle özellikle uygulamanın ilk yıllarında bazı zorlukların yaşanması doğaldır. Yeni Türk Ticaret Kanunu ile başlayan bu zorlu sürece mevcut meslek mensuplarının uyum sağlaması ancak muhasebe standartları ile ilgili eğitim almaları ve kendilerini bu alanda geliştirmeleri ile mümkün olacaktır.

Diğer taraftan mevcut meslek mensuplarının yanı sıra halen öğrenimine devam edip önümüzdeki yıllarda bu mesleğin içerisinde yer alacak olan öğrencilerin gelecekte kendilerini bekleyen bu yeni sürece uyumları da oldukça büyük önem taşımaktadır. Öğrenimine devam etmekte olan meslek adaylarının bu sürece uyumları, halihazırda mesleğini icra eden meslek mensuplarına göre daha kolay olacaktır. Bu nedenle de üniversitelere büyük görevler düşmektedir. Bu bağlamda muhasebe alanına yönelik meslek elemanı yetiştiren fakülte ve yüksekokulların ders planlarını ve müfredatlarını muhasebe standartlarını kapsayacak şekilde geliştirmesi oldukça önemlidir.

Bilindiği üzere ülkemizde üniversitelerde muhasebe eğitimi; başta İktisadi ve İdari Bilimler, İşletme, İktisat ve Ticari Bilimler Fakülteleri gibi fakülteler bünyesinde olmak üzere lisans seviyesinde, meslek yüksekokullarında ise önlisans seviyesinde gerçekleştirilmektedir. Lisans seviyesinde muhasebe eğitimi çoğunlukla İşletme, İktisat ve Maliye gibi bölümlerde verilmektedir. Bu bölümlerin amacı sadece muhasebeci yetiştirmek olmadığından dolayı muhasebe standartları gibi doğrudan muhasebe mesleğine yönelik spesifik bir dersin bu bölümlerde okutulması henüz yaygın bir uygulama değildir. Bu bölümlerde genellikle öğrencilerin ders dışı araştırma, seminer vb. etkinliklerle muhasebe standartları ile ilgili olarak bilinçlenmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Muhasebe standartlarına ilişkin dersler çoğunlukla ya ilgili lisansüstü programlarda yada muhasebe, muhasebe ve finans gibi isimlerle yürütülen ve henüz üniversitelerde de çok yaygın olmayan lisans programlarında okutulmaktadır.

Lisans programlarının aksine önlisans düzeyinde eğitim veren meslek yüksekokullarında ise muhasebe ve vergi uygulamaları adı altındaki programlar oldukça yaygındır. Meslek yüksekokullarındaki bu programlarda muhasebe standartları ile ilgili dersler henüz çok yaygın olmamakla birlikte son yıllarda bazı okullarda seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Bu programlarda doğrudan doğruya muhasebe mesleğine yönelik gerek mali müşavirlik bürolarında gerekse işletmelerin muhasebe departmanlarında görev alabilecek bizzat uygulamanın içerisinde yer alacak nitelikli ara

muhasebe elemanları yetiştirilmektedir. Ayrıca meslek yüksekokullarının muhasebe programlarından mezun olduktan sonra hem mesleğinde kendisini geliştiren hem de açık öğretim vb. yollarla lisans eğitimini tamamlayarak muhasebecilik mesleğinde ilerleyen önemli sayıda meslek mensubunun bulunduğu da herkes tarafından bilinmektedir. Bu nedenle meslek yüksekokullarında muhasebe öğrenimi gören öğrencilerin muhasebe mesleğindeki yeri ve önemi azımsanamayacak düzeydedir.

Bu bağlamda meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında öğrenim gören öğrencilere yönelik bir araştırma yapmanın yerinde olacağı düşüncesinden hareketle çalışmada, öğrencilerin TMS/TFRS hakkındaki farkındalıklarının belirlenmesi üzerinde durulmuştur.

3. MUHASEBE ÖĞRENCİLERİN TMS/TFRS HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; muhasebe öğrenimi gören öğrencilerin Türkiye Muhasebe Standartları hakkındaki farkındalık düzeylerini genel manada tespit etmektir. Bu bağlamda; söz konusu farkındalığın öğrencilerin “mesleğe ilgi düzeyi”, “mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini icra etmeyi düşünüp düşünmediği”, “muhasebe alanında iş tecrübesinin olup olmadığı”, “mezun olduğu lise türü”, “bölümünü tercih etmedeki kararlılığı” ve “okuduğu sınıf” gibi özellikler ile anlamlı bir ilişkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine bağlı meslek yüksekokullarında öğrenim gören muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencilerini kapsamaktadır. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne bağlı 4 meslek yüksekokulunda ilgili program bulunmakta olup bu programlarda yaklaşık 1400 öğrenci öğrenim görmektedir.* Araştırma kapsamında, Bucak Hikmet Tolunay MYO'da 336, Gölhisar MYO'da 215, Burdur MYO'da 170 ve Ağlasun MYO'da 126 öğrenci olmak üzere toplamda 847 öğrenci ile yüz yüze anket yapılarak hedef kitlenin yaklaşık % 60 gibi önemli bir bölümüne ulaşılmıştır. Araştırma kapsamındaki MYO'ların muhasebe ve vergi uygulamaları programlarının hiçbirisinde TMS/TFRS ile ilgili bir dersin okutulmadığını ayrıca belirtmekte yarar vardır. Bu programların tümünde sadece ders dışı araştırma, ödev, seminer vb. çalışmalarla öğrencilerin TMS/TFRS hakkında bilinçlenmesi sağlanmaktadır.

Öğrencilere uygulanan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım demografik soruları içerirken ikinci kısım TMS/TFRS hakkındaki farkındalıklarını belirlemeye yönelik öğrencilerin ilgi ve bilgi düzeylerini ölçmeyi amaçlayan ve 5'li likert ölçüm sisteminden oluşan 15

* Öğrenci sayıları 2009-2010 öğretim dönemi sonu itibarıyla olup, ilgili okul müdürlüklerinden alınmıştır.

soru içermektedir. Anket formlarının tamamı analize dahil edilmiş ve anket sonuçlarının analizinde SPSS 15.0 bilgisayar programından faydalanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amaçları çerçevesinde aşağıda belirtilen alternatif hipotezler belirlenmiş ve bu hipotezler istatistiksel analizler sonucunda test edilmiştir.

H₁: Muhasebe Mesleğine İlgili Düzeyi Yüksek Olan Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

H₂: Mezuniyet Sonrası Muhasebe Mesleğini İcra Etmeyi Düşünen Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

H₃: Muhasebe Alanında İş Deneyimi Olan Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

H₄: Ticaret Meslek Lisesi Mezunu Olan Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

H₅: Bölümünü Birinci Sırada Tercih Eden Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

H₆: Son Sınıfta Okuyan Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

3.4. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Çalışmanın bu bölümünde yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar analiz edilmektedir.

3.4.1. Demografik Özelliklerin Analizi

Ankete katılan öğrencilerin hipotezlerin oluşturulmasında esas alınmak üzere kendilerine yöneltilen bazı kişisel sorulara verdikleri yanıtların dağılımları Tablo 1’de görülmektedir. Tablodaki verilere göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 60 gibi önemli bir bölümünün kız öğrencilerden oluşması, yaklaşık % 77’sinin mezun olduktan sonra muhasebe mesleğini yapmayı düşünmesi ve yaklaşık %84’ünün ise daha önce muhasebe alanında herhangi bir iş tecrübesinin olmaması dikkat çekmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin sadece % 12’si Ticaret Meslek Lisesi mezunu olup % 13’ü okuduğu bölümünü birinci sırada tercih etmiştir.

Bu bağlamda gerek mezun olduğu lise, gerek iş tecrübesi ve gerekse bölümünü tercih etmedeki kararlılığına ilişkin oranlara bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme gelmeden önce muhasebe alanıyla ilgili konularda farkındalıklarının yüksek olması beklenen bir durum olmayacaktır. Bu nedenle araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmının TMS/TFRS ile ilgili farkındalıklarının yüksek okul öğrenimleri esnasında oluşması muhtemel bir durumdur. Bu durum göz önüne alınarak öğretim yılının son final sınavlarının olduğu bir tarihte anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Böylece, en az bir yıl öğrenim görek alanıyla ilgili konularda belirli bir farkındalık kazanmış olması beklenen öğrencilere anket uygulanmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Özellik		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kız	512	60,4
	Erkek	335	39,6
	Toplam	847	100
Öğrenim Görmekte Olduğu Okul	Bucak H.Tolunay MYO	336	39,7
	Göhlisar MYO	215	25,4
	Burdur MYO	170	20
	Ağlasun MYO	126	14,9
	Toplam	847	100
Öğrenim Görmekte Olduğu Sınıf	1.Sınıf	398	47
	2.Sınıf	449	53
	Toplam	847	100
Bölümünü Tercih Sırası	1. tercih	109	12,9
	2. ve üzeri tercih	738	81,1
	Toplam	847	100
Mezun Olduğu Lise Türü	Ticaret Meslek Lisesi	102	12
	Diğer Liseler	745	88
	Toplam	847	100
Muhasebe Alanında İş Tecrübesi	Var	136	16,2
	Yok	710	83,9
	Toplam	100	100
Mezun Olduğunda Muhasebe Mesleğini İcra Edecek mi?	Evet	650	76,7
	Hayır	197	23,3
	Toplam		100
Muhasebecilik Mesleğine İlgili Düzeyi	Yüksek	352	41,6
	Orta	383	45,2
	Düşük	112	13,2
	Toplam	847	100

3.4.2. TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıklarının Analizi

Tablo 2: Farkındalıklara İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

		n	Ort.	Std. Spm.
1	TMS/TFRS'ler mesleki anlamda bizim için çok önemli ve gereklidir.	847	3,93	1,067
2	TMS/TFRS'lerin Resmi Gazetede yayınlanması zorunludur.	847	3,6	1,096
3	TMS'lerin uygulanması yabancı sermayeli yatırımların muhasebe uygulamalarında kolaylıklar sağlayacaktır.	847	3,57	1,04
4	TMS/TFRS'ler ülkemizdeki muhasebe uygulamalarını dünya ile uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadır.	847	3,43	0,971
5	TMS/TFRS'ler büyük işletmeler ve KOBİ'ler için ayrı olarak yayınlanmaktadır.	847	3,37	1,04
6	TMS/TFRS'ler vergi amaçlı muhasebe yerine bilgi amaçlı muhasebeyi ön plana çıkarmaktadır.	847	3,36	1,116

		n	Ort.	Std. Spm.
7	TMS/TFRS'ler finansal tabloların uluslararası karşılaştırılabilirliğini sağlamaktadır.	847	3,3	0,951
8	TMS/TFRS'ler finansal tabloların oluşturulmasında uluslar arası tekdüzelik sağlamaktadır.	847	3,27	0,954
9	TMS/TFRS'ler mevcut muhasebe uygulamalarında bazı önemli değişiklikler getirecektir.	847	3,2	1,083
10	TMS/TFRS'nin yeni adı Türkiye Finansal Raporlama Standartlarıdır.	847	3,14	0,95
11	TMS/TFRS'ler Uluslar arası muhasebe standartları ile tam uyumludur.	847	3,12	0,936
12	Ülkemizde muhasebe standartları ile ilgili çalışmalar bağımsız bir kurul tarafından yürütülmektedir.	846	3,08	1,014
13	TMS/TFRS'ler İngilizce olarak yayınlanan uluslar arası muhasebe standartlarının birebir Türkçeye çevrisidir.	846	3,05	1,002
14	Şu anki mevcut muhasebe bilgilerim TMS/TFRS'leri uygulayabilmem için yeterlidir.	847	2,84	1,126
15	TMS/TFRS'lerle ilgili gelişmeleri takip ediyorum ve yeterli güncel bilgiye sahibim.	846	2,65	1,06

3.4.3. Güvenilirlik Analizi

Öğrencilerin TMS'ye yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçeğin hesaplanan toplam iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,814'tür. Ölçeğin sosyal bilimler alanı için oldukça yeterli güvenilirlik düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

3.4.4. Araştırma Hipotezlerine İlişkin Bulgular

H₁: Muhasebe Mesleğine İlgili Düzeyi Yüksek Olan Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

H₁ hipotezinin sınanması konusunda, mesleğe ilgi düzeyleri dikkate alınarak TMS/TFRS hakkındaki farkındalık düzeyleri ölçülmeye çalışılan öğrencilere sorulan sorular neticesi elde edilen sonuçlar, normal dağılım varsayımını sağlamadığı için bu nedenle gruplar arasındaki farklılıklar, "bağımsız gruplar t testinin" non-parametrik alternatifi olan Mann-Whitney U testi ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sınama sonuçları Tablo 3'de verildiği gibidir.

Tablo 3: Muhasebe Mesleğine İlgili Düzeyi-Farkındalık İlişkinine Yönelik Mann-Whitney U Testi Özet Tablosu

MESLEĞİNE İLGI DÜZEYİ	N		TMS/TFRS Farkındalık Düzeyi Ölçüm Ortalaması
Yüksek	495	Mann-Whitney U	60412,500
Düşük	352	Wilcoxon W	183172,500
Toplam	847	Z	-7,617
		Asymp. Sig. (2-tailed)	,000

TMS/TFRS hakkında farkındalığı olduğu düşünülen öğrencilere konuyla ilgili sorulan 15 soruya katılıyorum ve/veya kesinlikle katılıyorum

şeklinde cevap vermeleri beklenmektedir. Bu doğrultuda H_1 hipotezi 0,05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Anlamlılık tablo değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan muhasebe mesleğine ilgi duyan öğrencilerin TMS/TFRS farkındalık düzeyleriyle mesleğe ilgi duymayan öğrencilerin TMS/TFRS farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ifade edilebilir. Bu açıdan bakıldığında analiz sonuçları göstermektedir ki, öğrencilerden Muhasebe mesleğine ilgi düzeyi yüksek ve çok yüksek olanların TMS/TFRS hakkındaki farkındalığı yüksektir. Bu sonuçlara göre H_1 hipotezi kabul edilmektedir.

H₂: Mezuniyet Sonrası Muhasebe Mesleğini İcra Etmeyi Düşünen Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin mezun olduktan sonra mesleği icra etme düşünceleri Türkiye Muhasebe Standartları konusundaki ilgilerini etkilediği beklentisinden hareketle oluşturulan H_2 hipotezi sınanırken Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Mesleği icra etmek isteyen öğrencilerin TMS/TFRS farkındalığı ile mesleğe devam etmek istemeyen öğrencilerin TMS/TFRS farkındalığı arasındaki ilişki Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Mesleği İcra Etmeyi Düşünme–Farkındalık İlişkinine Yönelik Mann-Whitney U Testi Özet Tablosu

MESLEĞİNİ İCRA ETMEYİ DÜŞÜNME	N		TMS/TFRS Farkındalık Düzeyi Ölçüm Ortalaması
Evet	650	Mann-Whitney U	49553,500
Hayır	197	Wilcoxon W	69056,500
Toplam	847	Z	-4,814
		Asymp. Sig. (2-tailed)	,000

H_2 hipotezinin sınanması için uygulanan Mann-Whitney U testi sonucunda 0,05 anlamlılık düzeyinde tablo değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan H_2 hipotezi kabul edilmektedir. Bu sonuçlar, muhasebe mesleğini icra etmek isteyen öğrencilerle muhasebe mesleğini icra etmeyi düşünmeyen öğrenciler arasında, TMS/TFRS hakkındaki farkındalık açısından, mesleği icra etmek isteyen öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğu anlamına gelmektedir. Sonuçlar göstermektedir ki, mezun olduktan sonra muhasebe mesleğini yapmak isteyen öğrencilerin TMS/TFRS hakkındaki bilgi düzeyleri anlamlı düzeyde daha yüksektir.

H₃: Muhasebe Alanında İş Deneyimi Olan Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

Muhasebe alanında iş deneyimi olan öğrencilerin TMS/TFRS hakkındaki farkındalıklarının daha yüksek olup olmadığını test etmek amacıyla oluşturulan H_3 hipotezi Mann-Whitney U testiyle sınanmış ve sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur. Buna göre, muhasebe öğrencilerinin iş deneyimine sahip olmaları TMS/TFRS hakkındaki bilgi düzeyine anlamlı düzeyde katkı sağlamamaktadır.

Tablo 5: Muhasebe Alanında İş Deneyimi–Farkındalık İlişkinine Yönelik Mann-Whitney U Testi Özet Tablosu

İŞ DENEYİMİ	N		TMS/TFRS Farkındalık Düzeyi Ölçüm Ortalaması
Evet	136	Mann-Whitney U	44628,500
Hayır	710	Wilcoxon W	297033,500
Toplam	846	Z	-1,400
		Asymp. Sig. (2-tailed)	,162

Test sonuçlarına göre 0,05 anlamlılık düzeyinde tablo değeri $0,162 > 0,05$ olduğundan oluşturulan H_3 hipotezi reddedilmiştir. İş deneyimi olan muhasebe öğrencileriyle, iş deneyimi olmayan muhasebe öğrencileri arasında TMS/TFRS bilgi düzeyi açısından anlamlı düzeyde bir fark yoktur. Bu sonuç, standartların henüz halka açık işletmeler dışında uygulama zorunluluğunun bulunmaması ve dolayısıyla da uygulamada standartlara ilişkin herhangi bir muhasebe işleminin yapılmamasıyla açıklanabilir.

H₄: Ticaret Meslek Lisesi Mezunu Olan Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

Ticaret meslek lisesinden mezun öğrencilerin muhasebe mesleğiyle, bu liselerden mezun olmayan öğrencilere nazaran daha önce tanıştığı beklentisinden hareketle, kurulan H_4 hipotezi, Mann-Whitney U testiyle sınanmış ve Tablo 6'daki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 6: Ticaret Lisesi Mezunu Olma–Farkındalık İlişkinine Yönelik Mann-Whitney U Testi Özet Tablosu

MEZUNİYET	N		TMS/TFRS Farkındalık Düzeyi Ölçüm Ortalaması
Diğer Liseler	763	Mann-Whitney U	28077,000
Ticaret Meslek Lisesi	84	Wilcoxon W	319543,000
Toplam	847	Z	-1,866
		Asymp. Sig. (2-tailed)	,062

Test sonuçlarına göre, ticaret meslek liselerinden mezun olan öğrencilerle, ticaret meslek liseleri dışında kalan diğer liselerden mezun olan öğrencilerin, 0,05 anlamlılık düzeyinde TMS/TFRS hakkındaki bilgi düzeyi açısından bir farklılığı yoktur. Tablo değerinin(0,062), 0,05'den büyük çıkması göstermektedir ki, Ticaret Meslek Liselerinden mezun olan öğrencilerin TMS/TFRS hakkındaki farkındalık düzeyleri yüksektir şeklinde kurulan H_4 hipotezi reddedilmektedir. Bu durum ticaret liselerinin muhasebe ile ilgili bölümlerinde daha çok temel düzey muhasebe öğreniminin amaçlanması ve ders müfredatlarında muhasebe standartlarının bulunmamasıyla açıklanabilir.

H₅: Bölümünü Birinci Sırada Tercih Eden Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

Muhasebe bölümünde okumayı arzu ederek tercihinde ilk sıraya yerleştiren öğrencilerin, muhasebe bölümünü tercihlerinde daha sonraki sıralara yerleştiren öğrencilere nazaran TMS/TFRS hakkındaki farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu savunan H₅ hipotezi Mann-Whitney U testi ile sınanmış ve Tablo 7’de görüldüğü gibi H₅ hipotezi 0,05 anlamlılık düzeyi için reddedilmiştir.

Tablo 7: Bölümünü Birinci Sırada Tercih–Farkındalık İlişisine Yönelik Mann-Whitney U Testi Özet Tablosu

TERCİH SIRASI	N		TMS/TFRS Farkındalık Düzeyi Ölçüm Ortalaması
Birinci Tercih	219	Mann-Whitney U	62455,500
2. ve Sonrası Tercih	624	Wilcoxon W	257455,500
Toplam	843	Z	-1,896
		Asymp. Sig. (2-tailed)	,058

Test sonucunda, muhasebe bölümünü tercihlerinde ilk sıraya koyan öğrencilerin, TMS/TFRS hakkındaki farkındalık düzeylerinin, muhasebe bölümünü tercihlerinde ilk sıraya koymayan öğrencilere göre yüksek olmadığı, bilakis gruplar arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı, tablo değerinin 0,058>0,05 olmasından anlaşılmaktadır. Bu sebeple, geçerliliği sınanan H₅ hipotezi örneklem bazında reddedilir.

H₆: Son Sınıfta Okuyan Öğrencilerin TMS/TFRSS Hakkındaki Farkındalıkları Daha Yüksektir

Son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin muhasebe alanıyla ilgili daha fazla ders almış olmaları, dolayısıyla da TMS/TFRS hakkındaki farkındalık düzeylerinin daha yüksek olacağı beklentisinden hareketle kurulan H₅ hipotezi ile, son sınıfta okuyan öğrencilerin TMS/TFRS farkındalık düzeylerinin birinci sınıftaki öğrencilere nazaran yüksek olup olmadığı, Kruskal-Wallis testi ile sınanmış ve Tablo 8’deki sonuçlara ulaşılmıştır. Kruskal-Wallis testinin kullanılma sebebi, verilerin normal dağılıma sahip olmaması neticesi normal dağılıma sahip ikiden fazla grup arasındaki farklılıkların ortaya konulmasında kullanılan ve parametrik bir test olma özelliğine sahip olan Anova testinin kullanılmamasıdır.

Tablo 8: Bulunulan Sınıf – Farkındalık İlişisine Yönelik Kruskal-Wallis Testi Özet tablosu

SINIF	N		TMS/TFRS Farkındalık Düzeyi Ölçüm Ortalaması
1. Sınıf	398	Chi-Square	4,740
2. Sınıf	440	df	2
Diğer	9	Asymp. Sig.	,093
Toplam	847		

Analiz sonuçlarına göre tablo değeri(0,093), 0,05 anlamlılık düzey değerinden büyük olduğundan son sınıfta okuyan öğrencilerin TMS/TFRS farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu şeklinde kurulan H_6 hipotezi reddedilmektedir. Bu sonuç muhasebe bölümünde daha fazla mesleki dersler alan öğrencilerin nispeten daha az mesleki ders almış olan birinci sınıf öğrencilerine nazaran TMS/TFRS farkındalığı açısından anlamlı bir fark olmadığı anlamına gelmektedir. Bunun nedeni olarak araştırmanın gerçekleştirildiği meslek yüksekokullarında mevcut ders planlarında muhasebe standartlarını konu alan derslere yer verilmemesi ve mevcut derslerde muhasebe standartlarına değinilmemesi sayılabilir.

SONUÇ

Muhasebe uygulamalarında ülkeler arası farklılıkları ortadan kaldırmayı ve muhasebede uluslararası standardizasyonu oluşturmayı amaçlayan IFRS'lerin etkin bir şekilde uygulanması başta devletler ve uluslar arası işletmeler açısından olmak üzere farklı kesimlere önemli faydalar sağlamaktadır. Bu faydaların elde edilebilmesi ülkelerin kendi muhasebe sistemlerini IFRS'lerle uyumlu hale getirebilmeleri ve başarılı bir şekilde uygulayabilmelerine bağlıdır. Bu bağlamda Türkiye'de de uluslararası standartlarla tam uyumlu TMS/TFRS'ler yayınlanmakta ve 2005 yılından bu yana halka açık işletmeler tarafından uygulanmaktadır. Her ne kadar halka açık işletmeler tarafından bir süredir uygulanıyor olsa da yeni TTK ile çok daha geniş bir tabanda uygulanmaya başlanacak olması bazı haklı kaygılar doğurmaktadır. Bu endişelerden birisi muhasebe meslek mensuplarının uygulama sürecine adaptasyonlarıdır. Çünkü TMS/TFRS'ler vergi tabanlı muhasebe anlayışı yerine bilgi tabanlı muhasebe anlayışını öne çıkaran bir boyuta sahip olup, mevcut uygulamalarda birtakım önemli farklılıklar getirmektedir. Bu farklılıkların meslek mensupları tarafından içselleştirilmesi için yoğun bir eğitim faaliyetine ihtiyaç bulunmaktadır. Diğer yandan muhasebe standartlarının muhasebe mesleğinin potansiyel adayları tarafından da şimdiden fark edilip öğrenilmesinde büyük yarar vardır. Bu bağlamda muhasebe öğrenimi gören muhasebe meslek mensubu aday öğrencilerin TMS/TFRS'ler hakkındaki farkındalık ve ilgi düzeylerini genel manada ölçmek amacıyla yapılan çalışmamızda örneklem bazında şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Muhasebe mesleğine ilgisinin yüksek olduğunu ve okulundan mezun olduktan sonra muhasebecilik yapmayı düşündüğünü belirten öğrencilerin TMS/TFRS'ler hakkındaki farkındalıklarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç beklenen ve oldukça anlamlı bir sonuçtur. Çünkü bir kişinin bir mesleğe ilgisinin yüksek olması ve gelecekte o mesleği yapacak olması doğal olarak o alandaki gelişmeleri daha yakından takip etmesini gerektirecektir.

Diğer taraftan aynı şekilde daha önceden muhasebe alanında iş deneyimi olan, Ticaret Lisesi mezunu olan, okuduğu bölümü birinci sırada tercih eden ve son sınıfta okuyan öğrencilerinde TMS/TFRS hakkındaki

farkındalıklarının bu özelliklere sahip olmayanlara göre daha yüksek olması da beklenen bir sonuçtur. Ancak analiz sonuçlarına göre bu yönde oluşturulan tüm hipotezler reddedilmiştir. Yani daha önce muhasebe alanında çalışmış veya lise öğrenimi esnasında muhasebe eğitimi almış öğrencilerin bu özelliğe sahip olmayanlara kıyasla TMS/TFRS'ler hakkındaki farkındalık açısından herhangi bir farklılıkları söz konusu değildir. Aynı şekilde birinci sırada tercih ederek okuduğu bölüme yerleştirilmiş olan bir öğrencinin de bu bölümü tercih etmedeki kararlılığı göz önüne alındığında öğrenim gördüğü alanı ilgilendiren böyle önemli bir konuda diğerlerine göre daha bilinçli olması gerekirken herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Son olarak son sınıfta okuyan bir öğrencinin muhasebe alanıyla ilgili daha çok mesleki ders aldığı ve mesleğine ilişkin gelişmelerle daha çok karşılaşma olasılığı çerçevesinde farkındalığının yüksek olması beklenirken bu noktada da herhangi bir farklılık tespit edilememiştir.

Sonuç olarak, muhasebe standartları ile ilgili bir dersin okutulmadığı ve dolayısıyla tüm örneklem için bu anlamda kendi aralarında herhangi somut bir avantaj yada dezavantajın söz konusu olmadığı da göz önünde bulundurularak elde edilen bulgular doğrultusunda şu değerlendirmeleri yapmak mümkündür. Muhasebe öğrenimi gören öğrencilerin TMS/TFRS'ler ile ilgili farkındalıkları büyük ölçüde kendi bireysel ilgi ve gelecek planlarından kaynaklanmaktadır. Bunun yanı sıra gerek lise ve yükseköğrenimleri ve gerekse iş tecrübeleri kişisel ilgilerinin dışında bu farkındalık sürecine henüz çok fazla somut katkılar sağlamamaktadır. Bu nedenle bu önemli süreçte öncelikle farkındalığı ve ilgiyi artırmak daha sonra uygulama boyutunda yetkinlik kazandırmak için yükseköğretimin ilgili alana yönelik her kademesinde muhasebe standartlarına ilişkin derslerin okutulması ve bilgilendirme programlarının yapılması büyük önem taşımaktadır. Bu uygulama hem konuya olan ilgiyi artıracak hem de mezuniyet sonrasında standartları başarılı bir şekilde uygulayabilmelerine büyük katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

1. ACAR D. vd., “Meslek Mensuplarının TMS/TFRS Uygulamalarına Bakış Açıları ve Farkındalık Düzeyleri: Bir Alan Araştırması”, **XXVIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu**, Çeşme, 20-24 Mayıs 2009.
2. AĞCA A., AKTAŞ R., “Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama (IAS/IFRS) Standartları İMKB’de Yer Alan Firmaların Finansal Tablolarını Nasıl Etkiledi?”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 18, Ağustos 2007.
3. AKDOĞAN N., “Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanma Süreci: Sorunlar Çözüm Önerileri”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:80.

4. AKSOY T., “Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:71.
5. BEKÇİ İ., “Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe Standartları Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Mayıs 2007
6. İBİŞ C., ÖZKAN S., “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS)’na Genel Bakış”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 74.
7. KALAYCI Ş., **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenlik İstatistik Teknikleri**, Asil Yayınları, Ankara 2009.
8. Resmi Gazete, Tarih:14.02.2011, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
9. SPK, Sermaye Piyasası Kurulu Tebliği, Seri XI, No: 25.
10. YÜKÇÜ S., “Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, 4. Baskı, Cem Ofset, İzmir, 1999